Studia Interkulturowe Europy Środkowo-Wschodniej 19
ISSN 1898-4215; e-ISSN 2544-3143
Copyright © by Antoni P. Kubiak 2026
Creative Commons: Uznanie Autorstwa 4.0 (CC BY 4.0)
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/
https://doi.org/10.31338/2544-3143.si.2026-19.3

Antoni P. Kubiak
Uniwersytet Warszawski
a.kubiak17@uw.edu.pl
https://orcid.org/0009-0009-9622-7472

KOŚCIÓŁ PRAWOSŁAWNY W REPUBLICE MOŁDAWII – POLITYCZNE ZAANGAŻOWANIE I ZWIĄZKI Z FEDERACJĄ ROSYJSKĄ

The Orthodox Church in the Republic of Moldova – Political Involvement and Ties with the Russian Federation

Abstract

This article discusses church-state relations in the Republic of Moldova. The author outlines the history of the Moldovan Orthodox Church and describes the origins of the religious dispute that is currently taking place in Moldova. The article presents examples demonstrating the Orthodox Church's ties to the Moldovan authorities and the Church's interference in state policy. The final section of the text is devoted to the Church's position in the context of the war in Ukraine and its relations with the Russian Orthodox Church.

Keywords: Metropolis of Bessarabia, Metropolitan Vladimir Cantarean, Moldavian Orthodox Church, Moscow Patriarchate, Russian sphere of influence

Celem niniejszego artykułu jest określenie pozycji Mołdawskiego Kościoła Prawosławnego (dalej MKP) w strukturze politycznej Republiki Mołdawii (dalej RM), a także odpowiedź na pytanie, na ile wyżej wspomniana wspólnota rzeczywiście jest zależna od Federacji Rosyjskiej (dalej FR) oraz czy faktycznie reprezentuje jej interesy w Kiszyniowie. Podczas pisania tekstu korzystałem ze źródeł dostępnych online (depesze informacyjne, wywiady, artykuły publicystyczne) oraz z literatury przedmiotu. W pierwszej części artykułu przedstawiam pokrótce dzieje Kościoła prawosławnego na ziemiach dzisiejszej RM, następnie przechodzę do opisu konfliktu religijnego, który stał się udziałem tego państwa na początku lat 90. XX wieku. W kolejnej sekcji skupiam się na tym, jak kształtowały się relacje na linii państwo–MKP do chwili wybuchu pełnoskalowej wojny na Ukrainie w 2022 roku. Na koniec opisuję działalność MKP i jego duchownych po 2022 roku w kontekście przewrotu geopolitycznego w naszym regionie.

Dzieje Kościoła prawosławnego na ziemiach dzisiejszej RM

Na przestrzeni dziejów ziemie, które obecnie wchodzą w skład RM, znajdowały się pod jurysdykcją kilku biskupstw. Część terytorium pozostawała pod opieką mołdawskiej eparchii ze stolicą w Jassach i Suczawie, zaś reszta ziem podlegała eparchii w Huși[1]. Istotne zmiany w regionie przyniósł rok 1812, kiedy to wschodnie tereny Hospodarstwa Mołdawskiego położone za Prutem (w tym Budziak, który obecnie leży na Ukrainie) zostały anektowane przez Imperium Rosyjskie. Odtąd obszar ten był nazywany Besarabią i wchodził w skład Rosji do 1918 roku. W 1813 roku car Aleksander I ustanowił dla świeżo włączonej prowincji Archieparchię Kiszyniowską i Chocimską, która podlegać miała kontroli Świętego Synodu Rosyjskiego Kościoła Prawosławnego (dalej RKP). W kolejnych latach besarabski Kościół prawosławny stał się narzędziem w rękach rosyjskich władz, za pomocą którego Petersburg próbował narzucić mieszkańcom Besarabii język rosyjski oraz zmusić ich

[1] V. Ciorbă, *Biserica Ortodoxă în Basarabia și Transnistria (1940–2010)*, Chișinău 2011, s. 6.

do posłuszeństwa carowi[2]. Mimo to w gronie duchownych znalazło się szereg osób, które nie zgadzały się z polityką rosyjskiej Cerkwi i które starały się podtrzymywać poczucie odrębności narodowej i językowej wśród Mołdawian. To dzięki nim w 1918 roku, tj. po włączeniu Besarabii w skład Rumunii, lokalny Kościół został oddany pod opiekę Rumuńskiego Kościoła Prawosławnego.

W 1923 roku Święty Synod podjął decyzję o utworzeniu na terytorium Besarabii dwóch eparchii – chocimskiej (ze stolicą w Bielcach) oraz w Białogrodzie nad Dniestrem[3]. W tym samym roku wyżej wspomniane gremium postanowiło podnieść do rangi metropolii Archieparchię Kiszyniowską. Dwa lata później decyzję tę oficjalnie potwierdził ówczesny król Rumunii Ferdynand I (dodać należy, że w tym samym 1925 roku Rumuński Kościół Prawosławny stał się patriarchatem). Nie obyło się jednak bez kontrowersji, gdyż wbrew woli większości besarabskich duchownych Eparchia Chocimska została włączona w skład Metropolii Bukowińskiej z siedzibą w Czerniowcach[4]. Wyżej opisana organizacja kościelna na obszarze Besarabii funkcjonowała do 1940 roku, tj. do momentu, kiedy ziemie na wschód od Prutu zostały zajęte przez ZSRR. Rok później, wraz z ponownym nadejściem armii rumuńskiej, Metropolia Besarabii reaktywowała swoją działalność, jednakże jej żywot był krótki. Już w 1944 roku Armia Czerwona ponownie wkroczyła do Besarabii, w związku z czym miejscowy Kościół znalazł się pod kontrolą RKP. Metropolia Besarabii została przekształcona w eparchię, na czele której w kolejnych latach stali przeważnie Rosjanie. Jej majątek został rozkradziony lub przekazany na własność rosyjskiemu Kościołowi prawosławnemu, natomiast wielu rumuńskich duchownych zginęło lub zostało deportowanych[5].

---

[2] Szerzej na ten temat zob. A.P. Kubiak, *Sytuacja ludności pochodzenia rumuńskiego w rosyjskiej Besarabii. Na marginesie artykułu Nikołaja Durnowa z okazji stulecia przyłączenia Besarabii do Rosji (1912)*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej" 2025, t. 60, nr 1.

[3] Gh. Palade, *Integrarea Basarabiei în viața spirituală românească (1918–1940). Studii*, Chișinău 2010, s. 235.

[4] *Ibidem*, s. 238.

[5] K. Całus, *W cieniu historii. Stosunki rumuńsko-mołdawskie*, „Prace OSW", Warszawa 2015, s. 31.

Konflikt religijny na początku lat 90. XX wieku

Zmiany w funkcjonowaniu Kościoła prawosławnego w Mołdawskiej SRR nastąpiły pod koniec istnienia ZSRR. W lipcu 1989 roku biskupem kiszyniowskim został mianowany pochodzący z mieszanej mołdawsko-ukraińskiej rodziny Vladimir Cantarean. Zastąpił on na tym stanowisku Rosjanina Serapiona Fadiejewa, który stanowczo sprzeciwił się sprawowaniu nabożeństw w języku rumuńskim, czym wzbudził niechęć wśród miejscowego duchowieństwa[6]. We wrześniu 1990 roku patriarcha moskiewski Aleksy II powołał natomiast do życia Eparchię Bielecką, na czele której stanął Mołdawianin Petru Păduraru[7].

W 1990 roku zaczęto z Rumunii sprowadzać na szerszą skalę literaturę religijną oraz dewocjonalia, natomiast w roku następnym Święty Synod Rumuńskiego Kościoła Prawosławnego postanowił reaktywować działalność Seminarium Teologicznego w Suczawie z myślą o młodych ludziach pochodzących z radzieckiej jeszcze Mołdawii[8]. Powyższe działania budziły niepokój Patriarchatu Moskiewskiego (dalej PM), który nie chciał zgodzić się na ingerencję rumuńskiego Kościoła w życie religijne Mołdawian. Również fakt uzyskania przez Mołdawię niepodległości spotkał się z ambiwalentną reakcją moskiewskich hierarchów. Święty Synod RKP opublikował w październiku 1991 roku dokument, w którym przyrównano rozpad ZSRR do upadku Imperium Rosyjskiego w latach 1917–1918, a także skonstatowano, że powstanie nowych państw narodowych istotnie naruszyło jedność PM. Autorzy pisma niebezpośrednio oskarżyli także rumuński Kościół o uprawianie polityki wbrew woli „Ludu Bożego"[9]. W grudniu 1991 roku podczas kolejnego posiedzenia Świętego Synodu RKP przyjęto dokument o podobnym co wyżej wspomniany wydźwięku. Jego twórcy przestrzegali, że „przywrócenie tego, co zostało utracone i zniszczone w życiu narodów, musi zostać osiągnięte w sposób godny i moralnie uzasadniony. Broniąc za-

[6] V. Ciorbă, *op. cit*., s. 192.

[7] K. Całus, *op. cit*., s. 31.

[8] A. Rusu, *Reactivarea Mitropoliei Basarabiei în contextul disputelor identitare postsovietice (1990–1992) (Partea I),* „TABOR. Revistă de cultură şi spiritualitate românească" 2025, nr 8, s. 35.

[9] *Ibidem*, s. 37.

tem własnej wolności, nie można ograniczać wolności bliźniego"[10]. Innymi słowy, sygnatariusze dokumentu (wśród których znalazł się także biskup Vladimir Cantarean) w istocie martwili się o los przedstawicieli mniejszości rosyjskich zamieszkujących byłe republiki radzieckie, którzy utracili dotychczasową uprzywilejowaną pozycję.

Konflikt na linii Patriarchat Bukareszteński–Patriarchat Moskiewski zaczynał pomału przybierać na sile. Mimo to zwierzchnicy obu Kościołów próbowali podtrzymać kontakt i deklarowali wolę negocjacji na temat statusu Kościoła prawosławnego w RM (w marcu 1992 roku patriarcha rumuński Teoktyst i Aleksy II spotkali się w Konstantynopolu, gdzie wymienili się poglądami na sprawę). W dniu 3 kwietnia 1992 roku (tj. po eskalacji konfliktu w Naddniestrzu)[11] grupa deputowanych do mołdawskiego parlamentu wezwała oba Patriarchaty do dialogu i przywrócenia jedności kościelnej „narodu rumuńskiego" (czyli *de facto* wyjścia MKP spod moskiewskiej jurysdykcji)[12]. Jako pierwszy na apel odpowiedział rumuński Kościół, który w komunikacie z 9 kwietnia oświadczył, że nigdy nie pogodził się z likwidacją Metropolii Besarabii oraz potępił skutki paktu Ribbentrop–Mołotow[13]. Zarazem jednak patriarcha Teoktyst tydzień wcześniej wystosował list do Aleksego II, w którym zapewniał, że w związku z zaostrzeniem się konfliktu w Naddniestrzu trzeba odłożyć negocjacje dotyczące statusu Kościoła prawosławnego w RM[14]. Kilka miesięcy później również patriarcha moskiewski ustosunkował się do listu deputowanych – Aleksy II stwierdził, że decyzje odnośnie do kanonicznego statusu MKP powinny być podejmowane na drodze negocjacji prowadzonych z udziałem Patriarchatu Rumuńskiego (dalej PR) „w duchu chrześcijańskiego braterstwa[15].

[10] *Ibidem*, s. 38.

[11] Na lewym brzegu Dniestru w 1992 roku wybuchła regularna wojna – w konflikcie brały udział wojska RM broniące integralności terytorialnej RM oraz separatyści wspierani przez FR. Przedmiotem sporu była chęć powołania do życia niezależnej od Kiszyniowa republiki, w której dominującą rolę odgrywać miały osoby rosyjskojęzyczne. Konflikt po dziś dzień nie został rozstrzygnięty.

[12] V. Ciorbă, *op. cit*., s. 246–247.

[13] *Ibidem*, s. 247.

[14] A. Rusu, *op. cit*., s. 41.

[15] *Ibidem*, s. 43.

We wrześniu 1992 roku w Kiszyniowie odbyły się obrady zgromadzenia duchownych i wiernych, którzy podjęli decyzję o reaktywacji Metropolii Besarabii. Uczestnicy spotkania wysłali również delegację do Rumunii z prośbą do PR o objęcie kanonicznym zwierzchnictwem nowo powstałej struktury kościelnej. W grudniu 1992 roku rumuński Kościół przyjął dokument, na mocy którego Metropolia Besarabii została oddana pod opiekę PR, tj. „duchowej matce narodu rumuńskiego"[16]. Na czele metropolii stanął były biskup Bielc Petru (Păduraru).

Decyzją o utworzeniu nowej struktury kościelnej w RM był oburzony PM. Hierarchowie RKP uznali, że przejście części mołdawskiego duchowieństwa pod inną jurysdykcję było w istocie schizmą, w związku z czym stanowczo protestowali przeciwko posunięciom rumuńskiego Kościoła. Na zarzuty PM zareagował patriarcha Teoktyst w liście do Aleksego II z maja 1993 roku. Duchowny oskarżył RKP, że to on dopuszczał się wielokrotnie nielegalnych działań, gdyż kilkukrotne roztaczanie przez niego „opieki" nad mieszkańcami Besarabii „było nadużyciem z punktu widzenia rzeczywistości historycznej i norm prawa kanonicznego, było wynikiem nadużyć politycznych, które naruszyły prawo historyczne"[17].

Decyzji o reaktywacji Metropolii Besarabii nie zaakceptował również ówczesny prezydent RM Mircea Snegur, gdyż inicjatorzy powołania do życia Metropolii Besarabii nie zwrócili się do niego z prośbą o zgodę na wznowienie działalności[18]. W przemówieniu wygłoszonym przed parlamentem mołdawskim 24 grudnia 1992 roku Snegur oświadczył, że „Patriarchat Rumuński przyczynił się, poprzez określone działania, do rozbicia terytorialnego Republiki Mołdawii"[19]. Tym samym prezydent zrównał działania rumuńskiego Kościoła prawosławnego z działalnością Federacji Rosyjskiej, która podsycała naddniestrzański separatyzm. W wywiadzie dla gazety „Moldova Suverană" we wrześniu 1994 roku prezydent Snegur powtórzył, że działalność Metropolii Besarabii jest niezgodna z mołdawskim prawem

[16] D. Dungaciu, *Moldova ante portas*, Bucureşti 2005, s. 158.

[17] *Ibidem*, s. 159.

[18] I. Racheru, *Proiecte pentru un parteneriat imposibil. România în dezbaterile de politică externă din Republica Moldova*, „Studia Politica: Romanian Political Science Review" 2014, nr 14(4), s. 488.

[19] D. Dungaciu, *op. cit*., s. 160.

i dlatego nie może być oficjalnie uznana przez państwo[20]. Za opinią tą stała niewątpliwie decyzja Państwowej Służby ds. Kultów Religijnych przy Rządzie RM, która orzekła rok wcześniej, że MKP jest jedynym podmiotem uprawnionym do sprawowania kultu prawosławnego na terytorium RM[21].

W świetle wyżej przytoczonych słów Mircei Snegura nie dziwi, że reaktywowana Metropolia Besarabii przez lata nie mogła się doczekać poszanowania ze strony państwa mołdawskiego – Sąd Najwyższy kilkukrotnie odmawiał jej prawa do rejestracji[22]. Jak zauważa Kamil Całus, kolejne rządy nie chciały uznać Metropolii Besarabii z powodu obaw o pogorszenie relacji z FR, a także z myślą o niezrażaniu do siebie wyborców – ponad 80% Mołdawian było jednak wciąż członkami MKP[23]. Nie bez znaczenia był również fakt, że rejestracja Metropolii Besarabii umożliwiłaby jej ubieganie się o zwrot należącego do MKP majątku kościelnego (który przypadł mu w udziale w wyniku działań władz radzieckich), co mogło tylko przyczynić się do wybuchu konfliktów. Ostatecznie Metropolia Besarabii została uznana za legalną przez władze RM w 2002 roku. Stało się to jednak na mocy wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który ewidentnie był nie w smak ówcześnie rządzącej RM partii komunistów – podczas rozprawy przed wspomnianą instytucją minister spraw sprawiedliwości RM Ion Morea dowodził, że Metropolia Besarabii jest „instrumentem rumuńskiego imperializmu", który z założenia miałby dążyć do wchłonięcia RM przez Rumunię[24]. W kolejnych latach Metropolia utworzyła cztery eparchie oraz zdołała powiększyć liczbę wiernych. Działo się to pomimo ataków słownych ze strony rządzących (m.in. w 2007 roku ówczesny prezydent RM Vladimir Voronin przyrównał odtworzenie besarabskich biskupstw do separaty-

[20] M. Snegur, *Aș vrea să fie explorată și a două fațetă a democrației care se numește responsabilitate". Interviul Președintelui Republicii Moldova, dl Mircea Snegur, acordat redactorului-șef al ziarului „Moldova Suverană", dlui Andrei Hropotinschi*, „Moldova Suverană", 24.09.1994, s. 2.

[21] Г. Роговая, *Православная церковь в светском государстве: ситуация Республики Молдова и Украины*, „Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice" 2019, nr 3(181), s. 48.

[22] *Ibidem*.

[23] K. Całus, *op. cit*., s. 31.

[24] I. Chifu, *Basarabia sub ocupație sovietică*, București 2004, s. 232.

stycznej deklaracji niepodległości Kosowa)[25] oraz policyjnych nalotów na niektóre parafie.

MKP w kolejnych latach niepodległej RM

W 1994 roku MKP, na mocy tomosu wydanego przez patriarchę Aleksego II, uzyskał autonomię – w myśl dokumentu mołdawski Kościół wciąż miał podlegać PM, ale mógł sam decydować o sprawach administracyjnych i rozstrzygać wewnętrzne spory[26]. Pod rządami Partii Komunistów Republiki Mołdawii (rum. Partidul Comuniştilor din Republica Moldova, dalej PCRM) (2001–2009) MKP był szczególnie premiowany. Już w 2001 roku władze uchwaliły, że jedynym prawnym następcą przedwojennej Metropolii Besarabii jest MPK[27]. Na podstawie tego aktu powstała w 1992 roku Metropolia Besarabii nie mogła się ubiegać o zwrot majątku, którym dysponowała MPK. W raporcie przygotowanym przez amerykańskie Biuro Demokracji, Praw Człowieka i Pracy w 2009 roku pojawia się stwierdzenie, że metropolita Vladimir jako jedyny duchowny był zapraszany na uroczystości państwowe, a artykuły na jego temat niejednokrotnie pojawiały się na pierwszych stronach prorządowych gazet[28]. Szczególną pozycję MKP uzyskał na mocy Prawa o wolności sumienia, myśli i religii z maja 2007 roku – z jednej strony potwierdzony został rozdział Kościoła od państwa, z drugiej w artykule 5 ustawy znalazł się zapis o tym, że „państwo uznaje wyjątkowe znaczenie i pierwotną rolę wiary prawosławnej i odpowiednio Mołdawskiego Kościoła Prawosławnego w życiu, historii i kulturze narodu RM"[29]. Paradoksalnie zatem partia, która z sentymentem odnosiła się do czasów radzieckich, jednocześnie zabie-

[25] R. Cemîrtan, *Relaţia Biserică Ortodoxă-Stat în Republica Moldova. Aspecte istorice, poltiice şi misionare*, Chişinău 2020, s. 215.

[26] А. В Крылов, *Региональные аспекты политических процессов. Религия и политика в постсоветской Молдове*, „Постсоветские исследования" 2025, t. 8, nr 5, s. 533.

[27] *Ibidem*, s. 535.

[28] Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, *2009 Report on International Religious Freedom – Moldova*, „Refworld.com", 26.10.2009, https://www.refworld.org/reference/annualreport/usdos/2009/en/70453?utm (dostęp 9.01.2026).

[29] V. Cibotaru, *Biserică şi Stat*, w: *Republica Moldova. 30 de ani în 30 de cuvinte*, red. D. Roşca, L. Cotovanu, Chişinău 2022, s. 377.

gała o poparcie Kościoła i starała się kreować na jego obrońcę i protektora. Komunistyczne władze wspierały m.in. proces renowacji ważnych klasztorów podległych MPK. Rząd PCRM koordynował chociażby zbiórkę pieniędzy na odbudowę monastyru Căpriana[30]. W zamian za szczególną troskę o interesy MPK komuniści domagali się lojalności ze strony tegoż Kościoła. W lipcu 2007 roku z wizytą do monastyru Condriţa udał się prezydent Voronin. Podczas spotkania z przedstawicielami MPK Voronin miał czynić wyrzuty, że duchowieństwo niewystarczająco zaangażowało się w nakłanianie ludzi do głosowania na PCRM w ostatnich wyborach samorządowych. Prezydent wzywał księży, by ci wsparli komunistów w kolejnych wyborach parlamentarnych (które odbyć się miały w 2009 roku), przekonując, że „Jezus Chrystus był pierwszym komunistą"[31]. Co więcej, ostrzegał zebranych, że jeśli wciąż chcą pozostać w MPK, to nie mają innego wyboru, jak głosować na PCRM[32]. Tym samym Voronin chciał pokazać, że tylko komuniści są w stanie ochronić MPK przed jego wchłonięciem przez Kościół rumuński. W dwa lata później na spotkaniu z 200 księżmi w Bielcach Voronin ponownie miał zachęcać duchownych, by prowadzili kampanię na rzecz komunistów[33]. Oficjalnie MPK nie udzieliła jednak poparcia ubiegającemu się o reelekcję PCRM.

Po objęciu rządów nad RM przez nominalnie proeuropejskie siły (2009) na linii państwo–MPK zaczął się spór, który dotyczył „ochrony tradycyjnych wartości". Ówczesne władze, wypełniając zobowiązania zaciągnięte wobec UE, starały się przeforsować przyjęcie Ustawy o równych szansach, na mocy której zakazane miało być odmawianie pracy osobom nieheteronormatywnym. Po burzliwej dyskusji twórcy dokumentu (po konsultacjach z MPK)

---

[30] A. Radu, *Intre Capriana si Dumnezeu ramane Moscova. Voronin este „eroul zilei" pentru Biserica Ortodoxa Rusa*, „Ziarul de Gardă", 7.04.2005, https://www.zdg.md/old/35/investigatii/2.php (dostęp 9.01.2026).

[31] T. Eţco, *Voronin a reconstruit mănăstirea Condriţa cu promisiuni*, „Ziarul de Gardă", 24.09.2009, https://www.zdg.md/stiri/politic/voronin-a-reconstruit-manastirea-condrita-cu-promisiuni/ (dostęp 9.01.2026).

[32] IPN.md, *Despre miracole și sărbătorile de iarnă... Op-Ed de Victor Pelin*, 9.01.2024, https://www.old.ipn.md/ro/despre-miracole-si-sarbatorile-de-iarna-op-ed-de-victor-pelin-7978_1101900.html (dostęp 9.01.2026).

[33] E-Democracy.md, *Partidul Comuniştilor implică biserica în campania electorală*, 16.02.2009, http://www.e-democracy.md/elections/parliamentary/2009/docs/pdm/20090216l/ (dostęp 15.01.2026).

przeredagowali go i zaproponowali, by wspomniany przepis nie miał zastosowania do organizacji religijnych. Parlament przyjął ustawę w maju 2012 roku[34]. Zmiany te nie spodobały się radykalniejszej części duchowieństwa, co postawiło władze MPK w niewygodnej sytuacji – z jednej strony bowiem winny one były kierować się stanowiskiem RKP *de facto* odczłowieczającym osoby LGBT+, z drugiej – nie chciały zrywać niepisanego porozumienia z państwem[35]. Metropolita Vladimir uległ presji środowisk konserwatywnych i zagroził w czerwcu 2013 roku politykom, którzy głosowali za ustawą, że mogą zostać pozbawieni prawa do przyjmowania Komunii Świętej – ostatecznie nic takiego się nie stało. Synod MKP dał jednak wyraz swojemu niezadowoleniu we wrześniu 2014 – biskupi przyjęli dokument, w którym zostało zapisane:

> Dzięki nagannemu współudziałowi państwa, aktywni propagatorzy homoseksualizmu umacniają swoją pozycję w szeroko zakrojonej kampanii medialnej na rzecz tego wielkiego grzechu. Poprzez parady gejów i inne publiczne manifestacje mniejszości seksualnych uderzają wprost w fundament najświętszych wartości naszego narodu, który zawsze demaskował wszelkie szkodliwe skłonności duszy[36].

Choć metropolita Vladimir wyrażał zdecydowany sprzeciw wobec Ustawy o równych szansach, to nie przeszkodziło mu to w udzieleniu w 2014 roku ślubu ówczesnemu premierowi Vladovi Filatowi, którego rząd ową ustawę forsował. W ocenie lidera protestów przeciwko przyjęciu wyżej wspomnianego prawa, księdza Anatolie Cibrica, Filat zapewnił sobie błogosławieństwo metropolity dzięki hojnym donacjom na rzecz Kościoła. „To zły przykład dla chrześcijan w Republice Mołdawii, który po raz kolejny pokazał, że w naszym kraju wszystko można rozwiązać pieniędzmi" – powiedział w jednej z rozmów ksiądz Cibric[37].

---

[34] А.В. Митрофанова, *Защита «традиционных ценностей» и православный радикализм (на примере Республики Молдова)*, „Вестник Пермского университета" 2019, nr 4(47), s. 23.

[35] *Ibidem*, s. 24.

[36] Infotag.md, *Sinodul Bisericii Ortodoxe din Moldova solicit Statului să abroge legea cu privier la asigurarea egalității*, 4.09.2014, https://www.infotag.md/populis-ru/192714/ (dostęp 19.02.2026).

[37] O. Greadcenco, *Preoții condamnă căsătoria dintre Vlad Filat și Angela Gonța. Poziția Mitropoliei*, „Moldova.org", 10.02.2014, https://www.moldova.org/preotii-condamna-casatoria-dintre-vlad-filat-si-angela-gonta-pozitia-mitropoliei/#:~:text=Mai%20mul%C8%

Odejście komunistów od władzy doprowadziło do jeszcze wyraźniejszego zaangażowania się MKP w politykę. Zdaniem Veroniki Cibotaru, momentem przełomowym w tym względzie był rok 2010 – wtedy to sztab wyborczy jednego z kandydatów do Parlamentu RM Valeriu Pasat wydał plakaty przedstawiające wspomnianego polityka oraz metropolitę Vladimira[38]. Dodajmy, że wyżej wspomniany polityk w owym czasie opowiadał się m.in. za wstąpieniem RM do Unii Celnej Republiki Białorusi, Republiki Kazachstanu i Federacji Rosyjskiej, co w pełni odpowiadało rosyjskim interesom[39]. W 2015 roku natomiast metropolita Vladimir wsparł jednego z kandydatów na mera Kiszyniowa, Serafima Urecheanu, w trakcie kampanii wyborczej. Dopiero jednak w 2016 roku polityczne zaangażowanie MKP osiągnęło naprawdę dużą skalę. Wówczas o najwyższy urząd w państwie ubiegali się prorosyjski kandydat partii socjalistycznej Igor Dodon oraz proeuropejska Maia Sandu. Metropolita Vladimir bez ogródek publicznie nawoływał do głosowania na Dodona. Stało się to podczas nabożeństwa w Stăşeni. Hierarcha prosił zgromadzonych, by oddali głosy na kandydata socjalistów, gdyż ten jest „wyznania prawosławnego, ochrzczony, żonaty i patriotyczny" oraz broni tradycyjnych wartości[40]. Innym razem Vladimir oświadczył, że „Kościół jest przeciwny temu, by przedstawiciel mniejszości seksualnych udzielał nam rad, jak wierzyć w dobrego Boga"[41]. Tym samym metropolita przyczynił się do utrwalenia stereotypu, jakoby Maia Sandu była kandydatką/reprezentantką środowisk LGBT+, co w kolejnych latach będzie powtarzać rosyjska propaganda. W trakcie tej samej kampanii wyborczej inna grupa duchownych, z biskupem Bielc i Fălești Marcelim na czele, zorganizowała konferencję prasową, podczas której „biła na alarm", że przed Mołdawianami

9Bi%20preo%C8%9Bi%20s%2Dau%20ar%C4%83tat%20indigna%C8%9Bi%20de,cununat%20pe%20Vlad%20Filat%20%C8%99i%20Angela%20Gon%C8%9Ba (dostęp 19.02.2026).

[38] V. Cibotaru, *op. cit*., s. 383.

[39] E-Democracy.md, *Valeriu Pasat Președintele Partidului Umanist a avut o întrevedere cu Ambasadorul Federației Ruse*, 24.09.2010, http://www.e-democracy.md/parties/docs/pum/201009241/ (dostęp 19.02.2026).

[40] L. Barbăroșie, *Cît de ortodox, botezat, cununat și patriot trebuie să fii ca să ajungi președinte?*, „Radio Europa Liberă Moldova", 28.10.2016, https://moldova.europalibera.org/a/28081185.html (dostęp 15.01.2026).

[41] *Ibidem*.

stoi wybór między „chrześcijaninem i nie-chrześcijanką, patriotą i antypatriotką”[42]. Oczywiście, nietrudno się domyślić, że w opinii wyżej wspomnianej grupy księży jedynym właściwym kandydatem na urząd prezydenta był Igor Dodon. Już po wyborach Trybunał Konstytucyjny zagroził duchownym, że mogą zostać ukarani za swoją działalność i zgodził się z zarzutami Mai Sandu wysuwanymi pod adresem MPK. Była kandydatka na prezydenta oskarżyła część księży MPK o to, że ci w trakcie kampanii wyborczej „używali języka ekstremistycznego, ksenofobicznego, homofobicznego”[43]. Podczas kampanii wyborczej w 2016 roku przedstawiciele MPK po raz pierwszy w historii RM tak aktywnie zaangażowali się w agitację na rzecz jednego z kandydatów i proces oczerniania rywala. Było to niewątpliwie spowodowane tym, że szanse obojga polityków były wyrównane, przy czym Igor Dodon otwarcie głosił przywiązanie do wiary prawosławnej, a Maia Sandu – nie.

Jak zauważa Veronica Cibotaru, w kolejnych latach po 2010 roku kandydaci w wyborach oraz liderzy państwa niejednokrotnie chlubili się swoimi „uprzywilejowanymi” relacjami z MKP, w zamian za co hierarchowie kościelni udzielali im swojego poparcia[44].

MPK po wybuchu pełnoskalowej wojny na Ukrainie

Prawdziwym wyzwaniem dla dalszych losów MKP okazała się inwazja FR na Ukrainę w lutym 2022 roku. Hierarchowie nie wydali żadnego oświadczenia, w którym jednoznacznie potępiliby rosyjski atak. Brak jasnej deklaracji naraził MKP na zarzuty o wspieranie polityki Kremla. W odrzuceniu tychże oskarżeń na pewno nie pomogła podróż metropolity Vladimira do FR w październiku 2022 roku. Oficjalnym celem podróży był udział w pracach Świętego Synodu RKP. Po zakończeniu obrad Vladimir został uhonorowany przez patriarchę Cyryla jednym z najważniejszych odznaczeń PM –

[42] A. Pociumban, *In Church we trust. The case of the Moldovan Orthodox Church*, „New Eastern Europe”, 7.09.2020, https://neweasterneurope.eu/2020/09/07/in-church-we-trust-the-case-of-the-moldovan-orthodox-church/?utm (dostęp 14.01.2026).

[43] Agora, *Preoții care s-au implicat în campania electorală să poată fi sancționați*, „Point.md”, 13.12.2016, https://point.md/ru/novosti/obschestvo/preotii-care-s-au-implicat-in-campania-electorala-sa-poata-fi-sanctionati/ (dostęp 14.01.2026).

[44] V. Cibotaru, *op. cit.*, s. 384.

Orderem Czcigodnego Serafina z Sarowa I stopnia. Wręczenie nagrody było motywowane tym, że Vladimir miał czynić wysiłki na rzecz „konsolidacji społeczeństwa mołdawskiego wokół wartości prawosławnych”[45]. Największe jednak kontrowersje związane z wizytą metropolity Vladimira w FR wywołał jego udział w obchodach Święta Zaśnięcia św. Sergiusza z Radonieża. Uroczystość miała miejsce w jednym z najważniejszych klasztorów rosyjskich, tj. w Ławrze Troicko-Sergijewskiej. Według pierwszych doniesień medialnych Vladimir miał modlić się za zdrowie Putina. Domniemania te pojawiły się w związku z tym, że po wybuchu wojny na Ukrainie patriarcha Cyryl wzywał wiernych do wznoszenia modlitw za prezydenta FR. Owe pogłoski zostały zdementowane przez sekretarza Metropolii Mołdawii Vadima Cheibaşa, który oświadczył, że metropolita „nie podpisuje się pod tą zachętą”, która odnosi się wyłącznie do mieszkańców FR[46]. Kilka miesięcy później w wywiadzie dla „Deutsche Welle” Vladimir również zaprzeczał, jakoby modlił się w intencji Putina. Metropolita tłumaczył, że co prawda przewodniczył nabożeństwu w Ławrze Troicko-Sergijewskiej, ale to nie on, a asystujący mu protodiakon wypowiedział imię Putina[47]. We wspomnianym wywiadzie poruszona została również kwestia tego, czy modlenie się za patriarchę Cyryla w mołdawskich cerkwiach jest słuszne (zważywszy na fakt, że Cyryl wprost popiera działania władz rosyjskich względem Ukrainy). Vladimir na tak postawione pytanie odpowiedział krótko, że wywołuje to u niego „trudności natury duchowej”, i dodał, że podczas każdej sprawowanej przez niego liturgii odmawia modlitwę za zakończenie „wojny na Ukrainie”. Mimo to hierarcha nie rozważał wystąpienia MKP spod jurysdykcji PM przynajmniej

[45] Ziarul de Gardă, *Mitropolitul Vladimir, decorat de patriarhul Kiril cu „una dintre cele mai înalte distincții ale Patriarhiei Moscovei”*, 14.10.2022, https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/mitropolitul-vladimir-decorat-de-patriarhul-kiril-cu-una-dintre-cele-mai-inalte-distinctii-ale-patriarhiei-moscovei/ (dostęp 14.01.2026).

[46] O. Roșca, *S-a rugat mitropolitul Vladimir pentru sănătatea lui Putin? Mitropolia: „Înaltpreasfințitul mitropolit nu subscrie sub acest îndemn”*, 11.10.2022, „Ziarul de Gardă”, https://www.zdg.md/stiri/s-a-rugat-mitropolitul-vladimir-pentru-sanatatea-lui-putin-mitropolia-inaltpreasfintitul-mitropolit-nu-subscrie-sub-acest-indemn/ (dostęp 14.01.2026).

[47] V. Călugăreanu, *ÎPS Vladimir: „Nu m-am rugat niciodată pentru Putin!”*, „dw.com”, 17.01.2023, https://www.dw.com/ro/%C3%AEps-vladimir-nu-m-am-rugat-niciodat%C4%83-pentru-putin-dac%C4%83-ar-fi-atacat%C4%83-moldova-a%C8%99-binecuv%C3%A2nta-armata-na%C8%9Bional%C4%83/a-64428328?fbclid=IwAR2ovT0ezK65TFGgtmDyHZuDwrwqjwz7NyOwxPrlYPQA_QygQY52oqpZJFg (dostęp 14.01.2026).

z dwóch względów – po pierwsze, mołdawski Kościół i tak był samorządny, po drugie, zerwanie przez ukraiński Kościół prawosławny więzów z Moskwą nie przyniosło (w jego mniemaniu) niczego dobrego.

W kontekście powyższych słów nie lada zdziwienie mołdawskiej opinii publicznej wywołał list, który metropolita Vladimir wystosował do patriarchy Cyryla 5 września 2023 roku. Przez ponad miesiąc fakt ten był skrywany przez stronę kościelną. Dopiero dzięki temu, że były parlamentarzysta Vlad Cubreacov zamieścił treść listu na swoim blogu, media dowiedziały się o jego istnieniu. Co ważne, wspomniany już Vadim Cheibaș potwierdził, że ujawniony przez Cubreacova list jest autentyczny. W piśmie skierowanym do Cyryla metropolita mołdawski skarżył się, że MKP jest spychany na peryferie mołdawskiego społeczeństwa. Spowodowane miało to być przynależnością MKP do PM, który wśród Mołdawian postrzegany jest „jako forpoczta Kremla i zwolennik rosyjskiej interwencji na Ukrainie"[48]. Vladimir żalił się, że Patriarchat nie zważa na prośby mołdawskich księży o rekompensatę rachunków za gaz w sezonie grzewczym (które w związku z wojną na Ukrainie wzrosły), jak również samowolnie mianuje biskupów w Naddniestrzu. Wyżej opisane zachowanie Patriarchatu miało swoje logiczne uzasadnienie, gdyż według Vladimira rosyjskie władze państwowe oraz kościelne traktowały i traktują Mołdawian „jako naród peryferyjny i pozbawiony kręgosłupa, wyzuty z prawa do podejmowania decyzji, które uważają za niezbędne dla swojego dobrobytu i pomyślności". W tej sytuacji nie jest niczym zaskakującym to, że wpływy w RM zyskuje Metropolia Besarabii, która cieszy się poparciem państwa mołdawskiego oraz rumuńskiego. Vladimir wieszczył, że w niedalekiej przyszłości RM zjednoczy się z zachodnim sąsiadem, a temu aktowi w żaden sposób nie zdoła sprzeciwić się MKP, gdyż nawet jego wierni i duchowni coraz częściej i liczniej „spoglądają w stronę Rumunii i Zachodu". Tym samym MKP stanie się częścią PR. Z oczywistych względów list Vladimira pozostał bez oficjalnej odpowiedzi ze strony Cyryla. Istnieje jed-

[48] A. M. Dolghii, *Scrisoarea Mitropolitului Vladimir către Patriarhul Kirill: „Rusia ne tratează ca un popor periferic"*, „NewsMaker.md", 12.10.2023, https://newsmaker.md/ro/scrisoarea-mitropolitului-vladimir-catre-patriarhul-kirill-rusia-ne-trateaza-ca-un-popor-periferic (dostęp 14.01.2026).

nak przypuszczenie, że obaj duchowni mieli odbyć w połowie października 2023 roku ostrą dyskusję po posiedzeniu Świętego Synodu RKP[49].

Mimo że list Vladimira był przepełniony krytyką pod adresem PM, hierarchowie MKP nie myśleli wcale o porzuceniu zwierzchnictwa Cyryla. W połowie listopada 2023 roku w siedzibie Metropolii w Kiszyniowie odbyło się spotkanie duchownych MKP. Hierarchowie postanowili, że „nie zostaną podjęte żadne dyskusje na temat przystąpienia Mołdawskiego Kościoła Prawosławnego do Patriarchatu Rumuńskiego lub innych struktur"[50]. Co więcej, przedstawiciele MKP, nie zważając na wydźwięk listu metropolity kiszyniowskiego do Cyryla, uczestniczyli w spotkaniach ze stroną rosyjską. Sam Vladimir w 2024 roku co najmniej dwukrotnie widział się z Ambasadorem FR w Kiszyniowie Olegiem Wasniecowem. Podczas lipcowego spotkania obaj panowie mieli rozmawiać o „bieżących problemach międzynarodowych", „globalnym pokoju i stabilności", a także o „dwustronnych projektach między Kościołem Prawosławnym Mołdawii a Ambasadą FR"[51]. Zaledwie tydzień wcześniej natomiast arcybiskup Bielc i Fălești Marceli brał zdalnie udział w konferencji, której organizator, tj. rosyjski Instytut Państw WNP, postawił pytanie: „W Mołdawii czy w Rumunii: czy Republika Mołdawii pozostanie na mapie w 2025 roku?". Dyskutanci (wśród których znaleźli się m.in. oligarcha Ilan Șor oskarżany o współpracę z FR w celu destabilizacji RM) powtarzali rosyjską narrację na temat sytuacji politycznej w RM. Arcybiskup Marceli posunął się do stwierdzenia, że z pomocą Metropolii Besarabii Rumunia oraz władze RM próbują dokonać aneksji terytorium RM przez

[49] O. Bodnar, *Dezvăluiri din culisele scrisorii – șoc pe care Mitropolitul Moldovei i-a trimis-o Patriarhului Kiril: „Este absolut clar că are loc dezintegrarea bisericii ortodoxe ruse"*, „HotNews.ro", 30.10.2023, https://hotnews.ro/dezvaluiri-din-culisele-scrisorii-soc-pe-care-mitropolitul-moldovei-i-a-trimis-o-patriarhului-kiril-este-absolut-clar-ca-are-loc-dezintegrarea-bisericii-ortodoxe-ruse-36080 (dostęp 14.01.2026).

[50] E. Apostu, V. Ceban, C. Taran, *Mitropolia Moldovei nu vrea să adere la Patriarhia Română*, „Radio Europa Liberă Moldova", 16.11.2023, https://moldova.europalibera.org/a/mitropolia-moldovei-nu-vrea-sa-adere-la-patriarhia-romana/32687545.html (dostęp 14.01.2026).

[51] Radio Europa Liberă Moldova, *Mitropolitul Vladimir s-a întâlnit, a doua oară, cu ambasadorul Rusiei la Chișinău*, Vasnețov, 6.07.2024, https://moldova.europalibera.org/a/mitropolitul-vladimir-s-a-intalnit-a-doua-oara-cu-ambasadorul-rusiei-la-chisinau-vasnetov/33024365.html (dostęp 14.01.2026).

zachodniego sąsiada. Ponadto duchowny podkreślił, że w tej sytuacji RM „musi" utrzymywać bliskie stosunki z FR[52].

W interesującym nas okresie raz po raz MKP był oskarżany o próby wpływania na mołdawską politykę i sprzyjanie rosyjskiej narracji. W maju 2024 roku wspomniany arcybiskup Marceli podczas święta miasta Bielce wygłosił przemówienie, w którym pośrednio skrytykował ówczesnego premiera Rumunii za to, że ten stwierdził, iż Mołdawianie i język mołdawski nie istnieją. Duchowny oznajmił, że tylko „ludzie oderwani od rzeczywistości" mogą głosić równie nieodpowiedzialne poglądy. Dodajmy, że arcybiskup wygłosił owo przemówienie w języku rosyjskim[53]. Ten sam hierarcha oficjalnie popierał Victorię Furtunę w wyborach prezydenckich, które miały miejsce jesienią 2024 roku. Marceli w następujący sposób wypowiadał się o protegowanej zbiegłego prorosyjskiego oligarchy Ilana Șora: „Pozwólcie, że będę jej życzył, aby stała się czynnikiem decyzyjnym w kraju, ponieważ potrafi tworzyć chrześcijańskie prawa"[54]. Co więcej, duchowni z kierowanej przez Marcelego eparchii mieli, finansowani przez FR, zbierać podpisy pod kandydaturą Furtuny. Zaangażowanie księży w procesy wyborcze spotkało się z ostrą reakcją ze strony konkurencyjnej Metropolii Besarabii. W komunikacie opublikowanym pod koniec września 2024 roku czytamy, że działania niektórych duchownych MKP „są wyraźnie skierowane przeciwko jedności duchowej i narodowej narodu między Prutem a Dniestrem i stanowią poważne naruszenie wartości Ewangelii, miłości narodu i autentycznej misji Kościoła prawosławnego"[55]. Na zarzuty Metropolii Besarabii zareagował we

[52] I. Rotari, *Rușii și aliații lor din R. Moldova discută la Moscova despre „anexarea" Moldovei de România*, „Radio Europa Liberă Moldova", 2.07.2024, https://moldova.europalibera.org/a/rusii-si-aliatii-lor-din-r-moldova-discuta-la-moscova-despre-anexarea-moldovei-de-romania/33018432.html (dostęp 14.01.2026).

[53] C. Velixar, *Biserica se implică în politică? Episcopul Marchel a criticat, în rusă, declarația lui Ciolacu privind „limba moldovenească" (VIDEO)*, „NewsMaker.md", 24.05.2024, https://newsmaker.md/ro/biserica-se-implica-in-politica-episcopul-marchel-a-criticat-in-rusa-declaratia-lui-ciolacu-privind-limba-moldoveneasca-video (dostęp 14.01.2026).

[54] S. Mihailovici, Ș. Bejan, */VIDEO/ În numele Kremlinului! Cum au adunat preoții din subordinea lui Marchel semnături pentru Victoria Furtună*, „TV8.md", 14.10.2024, https://tv8.md/2024/10/14/video-in-numele-kremlinului-cum-au-adunat-preotii-din-subordinea-lui-marchel-semnaturi-pentru-victoria-furtuna/267355 (dostęp 14.01.2026).

[55] Mitropolia Basarabiei, *COMUNICAT: Mitropolia Basarabiei condamnă implicarea politică a clerului din Republica Moldova în campaniile electorale*, 26.09.2024, https://mitro-

właściwy sobie sposób arcybiskup Marceli, który w ironiczny sposób pytał: „A oni [duchowni Metropolii Besarabii – przyp. A.P.K.] nie uprawiają polityki, kiedy mówią: «Zjednoczmy się z Rumunią»? To nie jest polityka, prawda? To chrześcijaństwo"[56]. Niestety, mimo wielu słów potępienia płynących ze strony mediów księża MKP nie wstrzymali się od uprawiania agitacji politycznej, o czym dowodnie świadczą wypadki z 2025 roku.

W maju 2025 roku portal Jurnal.md opublikował raport, z którego wynikało, że FR przygotowała operację specjalną „Matuszka", mającą na celu pozyskanie mołdawskich duchownych do działań politycznych[57]. Podczas zorganizowanej w marcu 2025 roku przez Rosyjską Misję Cerkiewną pielgrzymki do Betlejem jej uczestnicy, tj. mołdawscy księża, mieli otrzymywać od działacza partii Jedna Rosja instrukcje, jak zniechęcić wiernych do idei integracji europejskiej. W wyjeździe do Ziemi Świętej wzięło udział 19 mołdawskich protopopów, którym strona rosyjska opłaciła przeloty i nocleg. Kilka miesięcy później, we wrześniu, Reuters opublikował raport, z którego wynikało, że w 2024 roku mołdawscy księża wielokrotnie udawali się za rosyjskie pieniądze do FR. Na miejscu mieli otrzymywać karty debetowe z rosyjskiego banku państwowego oraz nagrody finansowe w zamian za tworzenie kanałów na Telegramie, za pomocą których mieli propagować rosyjski przekaz na temat sytuacji politycznej w RM[58]. Według Reutersa od sierpnia 2024 roku do maja 2025 roku mołdaw-

---

poliabasarabiei.md/comunicat-mitropolia-basarabiei-condamna-implicarea-politica-a-clerului-din-republica-moldova-in-campaniile-electorale/ (dostęp 14.01.2026).

[56] E. Apostu, *Cum răspunde Arhiepiscopul Marchel acuzațiilor că face politică în biserică*, „Radio Europa Liberă Moldova", 27.09.2024, https://moldova.europalibera.org/a/cum-raspunde-arhiepiscopul-marchel-acuzatiilor-ca-face-politica-in-biserica/33137741.html (dostęp 14.01.2026).

[57] P. Păduraru, *(Audio) COMPLOT LA BETLEEM. O monstruoasă batjocoră contra creștinilor moldoveni: 40 000 de dolari, în loc de 30 de arginți*, „Jurnal.md", 1.05.2025, https://www.jurnal.md/ro/news/14ad0f30a54c9807/audio-complot-la-betleem-o-monstruoasa-batjocora-contra-crestinilor-moldoveni-40-000-de-dolari-in-loc-de-30-de-arginti.html?fbclid=IwY2xjawKAYs1leHRuA2FlbQIxMQBicmlkETFWU1ZWNVhGTEZLcWxMTW1WAR6eaL66QLHlskr5o8YkcOqgmDflqsqQwXXR7XTKwtAyB2V632wLK3QoifgSdA_aem_LlGjEVsdcB42aUQ2PoIATw (dostęp 14.01.2026).

[58] Українські національні новини, *Священна „виборча кампанія": Як росія вербувала молдавських священників для впливу на вибори – Reuters*, 26.09.2025, https://unn.ua/news/sviashchenna-vyborcha-kampaniia-yak-rosiia-verbuvala-moldavskykh-sviashchennykiv-dlia-vplyvu-na-vybory-reuters (dostęp 14.01.2026).

skie parafie miały założyć 86 kont, na których pojawiały się wpisy ostrzegające przed „europejskimi wartościami" oraz „ideologią LGBT". Według uczestnika jednej z takich wypraw do FR, ojca Mihaia Bicu, program wyjazdu obejmował „wykłady teologów i historyków, którzy podkreślali wspólne tradycje kulturowe i religijne Rosji i Mołdawii oraz wzywali do wspólnego przeciwstawiania się moralnie zepsutemu Zachodowi"[59]. MKP oczywiście odżegnywał się od informacji zawartych w raporcie Reutersa, twierdząc, że podróże księży do FR były w istocie pielgrzymkami, a konta na Telegramie powstały z oddolnej inicjatywy poszczególnych duchownych. Możemy śmiało założyć, że powyższe wyjaśnienia dalece nie wszystkich przekonały.

Inspektorat Generalny Policji potwierdził natomiast w październiku 2025 roku, że między 14 lipca a 28 września 2025 roku odnotowano sześć przypadków zaangażowania duchownych MKP na rzecz kampanii wyborczych różnych ugrupowań partyjnych. Centralna Komisja Wyborcza zwróciła się na początku września do władz MKP, by powstrzymały udział księży w agitacji wyborczej, jednakże wezwanie to pozostało bez oficjalnej odpowiedzi. Metropolita Vladimir zaapelował jedynie, by duchowni nakłaniali parafian do głosowania w wyborach parlamentarnych i nie stawali po żadnej ze stron sporu politycznego[60].

Wątpliwości narosłe wokół zaangażowania księży MKP w proces wyborczy ponownie wzbudziły oburzenie Metropolii Besarabii, której przedstawiciele w komunikacie z 13 listopada 2025 roku napisali:

> Po bezpośrednim i agresywnym zaangażowaniu niektórych hierarchów i duchowieństwa Patriarchatu Moskiewskiego w procesy wyborcze i polityczne kraju – działania publicznie potępione przez społeczeństwo obywatelskie, prasę, właściwe władze, a także Metropolię Besarabską – dzisiejsze oświadczenie „stanowczo potępia" zaangażowanie Kościoła w politykę[61].

[59] *Ibidem*.

[60] I. Adriaconiței, *Câți preoți au fost sancționați pentru propangadă și amenzi riscă? Precizările Poliției*, „TVR Moldova", 10.10.2025, https://tvrmoldova.md/article/fa2e256fcde-09bab/cati-preoti-au-fost-sanctionati-pentru-propangada-si-amenzi-risca-precizarile-politiei.html (dostęp 14.01.2026).

[61] Mitropolia Basarabiei, *Precizări ale Mitropoliei Basarabiei cu privire la comunicatul recent al Sinodului Mitropoliei Chișinăului, subordonată Patriarhiei Moscovei*, 11.11.2025, https://mitropoliabasarabiei.md/precizari-ale-mitropoliei-basarabiei-cu-privire-la-comu-

Parę dni wcześniej z kolei duchowni MKP stanowczo odrzucili zarzuty byłego parlamentarzysty z listy PAS Borisa Marcociego, jakoby ich Kościół był rosyjski i powinien zostać zdelegalizowany. Duchowni utrzymywali, że „Mołdawski Kościół Prawosławny nie jest «Kościołem Rosyjskim», lecz Kościołem całego narodu zamieszkującego Republikę Mołdawii, składającego się z wiernych różnych narodowości”[62].

Zakończenie

MKP przez lata był w rękach polityków narzędziem, którym posługiwali się dla osiągnięcia własnych celów. Dobre relacje z władzami były również ważne dla samego Kościoła, który czerpał z nich finansowe korzyści. Jednocześnie nie sposób zaprzeczyć, że część duchownych MKP istotnie wspierała rosyjską politykę. Dla RKP, będącego *de facto* przedłużeniem państwa rosyjskiego, utrzymanie kontroli nad MPK leży bowiem w żywotnym interesie. Dowodnie świadczą o tym słowa, które wygłosił patriarcha Cyryl podczas IV Zjazdu zorganizowanego przez fundację „Russkij Mir” w 2010 roku:

> Mołdawia [...] odgrywała i nadal odgrywa znaczącą rolę w utrzymaniu rosyjskiego świata. Moskwa, Kijów, Mińsk, Kiszyniów, Astana mogą stać się centrami nie tylko poszczególnych państw, ale także centrami wspólnej, silnej cywilizacji. [...] Ważne jest, aby każdy z tych ośrodków, zachowując własną tożsamość, jednocześnie rozwijał relacje z innymi stolicami unikalnej przestrzeni duchowej i kulturowej rosyjskiego świata[63].

O tym, jaką faktycznie pozycję ma MKP w relacjach z Patriarchatem Moskiewskim, wymownie świadczy wynikły również w 2010 roku spór wokół nominacji na biskupa eparchii tyraspolskiej i dubosarskiej Sawy Wołkowowa. Duchowny ten został mianowany przez patriarchę Cyryla na to stanowisko z pominięciem Synodu MKP, co stało w sprzeczności ze statu-

---

nicatul-recent-al-sinodului-mitropoliei-chisinaului-subordonata-patriarhiei-moscovei/ (dostęp 14.01.2026).

[62] A. M. Dolghii, *Mitropolia Moldovei neagă că ar fi „rusă”. Cum răspunde celor care cer scoaterea sa în afara legii*, „NewsMaker.md”, 11.11.2025, https://newsmaker.md/ro/mitropolia-moldovei-neaga-ca-ar-fi-rusa-cum-raspunde-celor-care-cer-scoaterea-sa-in-afara-legii (dostęp 14.01.2026).

[63] V. Ciorbă, *op. cit*., s. 71.

tem mołdawskiego Kościoła z 1994 roku. Metropolita Vladimir przedstawił Cyrylowi swoje wątpliwości względem nominacji Sawy, jednakże patriarcha pozostał nieugięty – Cyryl zapewnił, że nowy biskup „wyuczy się języka mołdawskiego", zauważył również, że większość mieszkańców eparchii mówi jednak po rosyjsku i na tym zakończyła się dyskusja[64]. Wszystkie te wypadki z ostatnich lat pokazują, że RKP próbuje coraz bardziej uzależnić od siebie MKP. Czy i kiedy skończy się ta podległość MKP, jest na ten moment trudne do przewidzenia – wszystko zależy od wyniku wojny na Ukrainie oraz postępów RM w drodze do eurointegracji.

References

Źródła archiwalne

Mircea Snegur: *„Aș vrea să fie explorată și a două fațetă a democrației care se numește responsabilitate". Interviul Președintelui Republicii Moldova, dl Mircea Snegur, acordat redactorului-șef al ziarului „Moldova Suverană", dlui Andrei Hropotinschi*, „Moldova Suverană", 24.09.1992.

Opracowania

Adriaconiței I., *Câți preoți au fost sancționați pentru propangadă și amenzi riscă? Precizările Poliției*, „TVR Moldova", 10.10.2025, https://tvrmoldova.md/article/fa2e256fcde-09bab/cati-preoti-au-fost-sanctionati-pentru-propangada-si-amenzi-risca-precizarile-politiei.html (dostęp: 14.01.2026).

Agora, *Preoții care s-au implicat în campania electorală să poată fi sancționați*, „Point.md", 13.12.2016, https://point.md/ru/novosti/obschestvo/preotii-care-s-au-implicat-in-campania-electorala-sa-poata-fi-sanctionati/ (dostęp: 14.01.2026).

Apostu E., Ceban V., Taran C., *Mitropolia Moldovei nu vrea să adere la Patriarhia Română*, „Radio Europa Liberă Moldova", 16.11.2023, https://moldova.europalibera.org/a/mitropolia-moldovei-nu-vrea-sa-adere-la-patriarhia-romana/32687545.html (dostęp: 14.01.2026).

Apostu E., *Cum răspunde Arhiepiscopul Marchel acuzațiilor că face politică în biserică*, „Radio Europa Liberă Moldova", 27.09.2024, https://moldova.europalibera.org/a/cum-raspunde-arhiepiscopul-marchel-acuzatiilor-ca-face-politica-in-biserica/33137741.html (dostęp: 14.01.2026).

[64] R. Cemîrtan, *op. cit*., s. 218.

Barbăroșie L., *Cît de ortodox, botezat, cununat și patriot trebuie să fii ca să ajungi președinte?*, „Radio Europa Liberă Moldova", 28.10.2016, https://moldova.europalibera.org/a/28081185.html (dostęp: 15.01.2026).

Bodnar O., *Dezvăluiri din culisele scrisorii – șoc pe care Mitropolitul Moldovei i-a trimis-o Patriarhului Kiril: „Este absolut clar că are loc dezintegrarea bisericii ortodoxe ruse"*, „HotNews.ro", 30.10.2023, https://hotnews.ro/dezvaluiri-din-culisele-scrisorii-soc-pe-care-mitropolitul-moldovei-i-a-trimis-o-patriarhului-kiril-este-absolut-clar-ca-are-loc-dezintegrarea-bisericii-ortodoxe-ruse-36080 (dostęp: 14.01.2026).

Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, *2009 Report on International Religious Freedom – Moldova*, „Refworld.com", 26.10.2009, https://www.refworld.org/reference/annualreport/usdos/2009/en/70453?utm (dostęp: 09.01.2026).

Călugăreanu V., *ÎPS Vladimir: „Nu m-am rugat niciodată pentru Putin!"*, „dw.com", 17.01.2023, https://www.dw.com/ro/%C3%AEps-vladimir-nu-m-am-rugat-niciodat%C4%83-pentru-putin-dac%C4%83-ar-fi-atacat%C4%83-moldova-a%C8%99-binecuv%C3%A2nta-armata-na%C8%9Bional%C4%83/a-64428328?fbclid=IwAR2ovT0ezK65TFGgtmDyHZuDwrwqjwz7NyOwxPrlYPQA_QygQY52oqpZJFg (dostęp: 14.01.2026).

Całus K., *W cieniu historii. Stosunki rumuńsko-mołdawskie*, „Prace OSW", Warszawa 2015.

Cemîrtan R., *Relația Biserică Ortodoxă-Stat în Republica Moldova. Aspecte istorice, poltiice și misionare*, Chișinău 2020.

Chifu I., *Basarabia sub ocupație sovietică*, București 2004.

Cibotaru V., *Biserică și Stat*, w: *Republica Moldova. 30 de ani în 30 de cuvinte*, red. D. Roșca, L. Cotovanu, Chișinău 2022.

Ciorbă V., *Biserica Ortodoxă în Basarabia și Transnistria (1940–2010)*, Chișinău 2011.

Dolghii A. M., *Mitropolia Moldovei neagă că ar fi „rusă". Cum răspunde celor care cer scoaterea sa în afara legii*, „NewsMaker.md", 11.11.2025, https://newsmaker.md/ro/mitropolia-moldovei-neaga-ca-ar-fi-rusa-cum-raspunde-celor-care-cer-scoaterea-sa-in-afara-legii (dostęp: 14.01.2026).

Dolghii A. M., *Scrisoarea Mitropolitului Vladimir către Patriarhul Kirill: „Rusia ne tratează ca un popor periferic"*, „NewsMaker.md", 12.10.2023, https://newsmaker.md/ro/scrisoarea-mitropolitului-vladimir-catre-patriarhul-kirill-rusia-ne-trateaza-ca-un-popor-periferic (dostęp: 14.01.2026).

Dungaciu D., *Moldova ante portas*, București 2005.

E-Democracy.md, *Partidul Comuniștilor implică biserica în campania electorală*, 16.02.2009, http://www.e-democracy.md/elections/parliamentary/2009/docs/pdm/200902161/ (dostęp: 15.01.2026).

E-Democracy.md, *Valeriu Pasat Președintele Partidului Umanist a avut o întrevedere cu Ambasadorul Federației Ruse*, 24.09.2010, http://www.e-democracy.md/parties/docs/pum/201009241/ (dostęp: 19.02.2026).

Eţco T., *Voronin a reconstruit mănăstirea Condriţa cu promisiuni*, „Ziarul de Gardă", 24.09.2009, https://www.zdg.md/stiri/politic/voronin-a-reconstruit-manastirea-condrita-cu-promisiuni/ (dostęp: 09.01.2026).

Greadcenco O., *Preoții condamnă căsătoria dintre Vlad Filat și Angela Gonța. Poziția Mitropoliei*, „Moldova.org", 10.02.2014, https://www.moldova.org/preotii-condamna-casatoria-dintre-vlad-filat-si-angela-gonta-pozitia-mitropoliei/#:~:text=Mai%20mul%C8%9Bi%20preo%C8%9Bi%20s%2Dau%20ar%C4%83tat%20indigna%C8%9Bi%20de,cununat%20pe%20Vlad%20Filat%20%C8%99i%20Angela%20Gon%C8%9Ba (dostęp: 19.02.2026).

Infotag.md, *Sinodul Bisericii Ortodoxe din Moldova solicit Statului să abroge legea cu privier la asigurarea egalității*, 4.09.2014, https://www.infotag.md/populis-ru/192714/ (dostęp 19.02.2026).

IPN.md, *Despre miracole și sărbătorile de iarnă... Op-Ed de Victor Pelin*, 9.01.2024, https://www.old.ipn.md/ro/despre-miracole-si-sarbatorile-de-iarna-op-ed-de-victor-pelin-7978_1101900.html (dostęp: 09.01.2026).

Mihailovici S., Bejan Ș., */VIDEO/ În numele Kremlinului! Cum au adunat preoții din subordinea lui Marchel semnături pentru Victoria Furtună*, „TV8.md", 14.10.2024, https://tv8.md/2024/10/14/video-in-numele-kremlinului-cum-au-adunat-preotii-din-subordinea-lui-marchel-semnaturi-pentru-victoria-furtuna/267355 (dostęp: 14.01.2026).

Mitropolia Basarabiei, *COMUNICAT: Mitropolia Basarabiei condamnă implicarea politică a clerului din Republica Moldova în campaniile electorale*, 26.09.2024, https://mitropoliabasarabiei.md/comunicat-mitropolia-basarabiei-condamna-implicarea-politica-a-clerului-din-republica-moldova-in-campaniile-electorale/ (dostęp: 14.01.2026).

Mitropolia Basarabiei, *Precizări ale Mitropoliei Basarabiei cu privire la comunicatul recent al Sinodului Mitropoliei Chișinăului, subordonată Patriarhiei Moscovei*, 11.11.2025, https://mitropoliabasarabiei.md/precizari-ale-mitropoliei-basarabiei-cu-privire-la-comunicatul-recent-al-sinodului-mitropoliei-chisinaului-subordonata-patriarhiei-moscovei/ (dostęp: 14.01.2026).

Păduraru P., *(Audio) COMPLOT LA BETLEEM. O monstruoasă batjocoră contra creștinilor moldoveni: 40 000 de dolari, în loc de 30 de arginți*, „Jurnal.md", 1.05.2025, https://www.jurnal.md/ro/news/14ad0f30a54c9807/audio-complot-la-betleem-o-monstruoasa-batjocora-contra-crestinilor-moldoveni-40-000-de-dolari-in-loc-de-30-de-arginti.html?fbclid=IwY2xjawKAYs1leHRuA2FlbQIxMQBicmlkETFWU1ZWNVhGTEZLcWxMTW1WAR6eaL66QLHlskr5o8YkcOqgmDflqsqQwXXR7XTKwtAyB2V632wLK3QoifgSdA_aem_LlGjEVsdcB42aUQ2PoIATw (dostęp: 14.01.2026).

Palade Gh., *Integrarea Basarabiei în viața spirituală românească (1918–1940). Studii*, Chișinău 2010.

Pociumban A., *In Church we trust. The case of the Moldovan Orthodox Church*, „New Eastern Europe", 7.09.2020, https://neweasterneurope.eu/2020/09/07/in-church-we-trust-the-case-of-the-moldovan-orthodox-church/?utm (dostęp: 14.01.2026).

Racheru I., *Proiecte pentru un parteneriat imposibil. România în dezbaterile de politică externă din Republica Moldova*, „Studia Politica: Romanian Political Science Review" 2014, nr 14(4), s. 483–496.

Radio Europa Liberă Moldova, *Mitropolitul Vladimir s-a întâlnit, a doua oară, cu ambasadorul Rusiei la Chișinău*, Vasnețov, 6.07.2024, https://moldova.europalibera.org/a/mitropolitul-vladimir-s-a-intalnit-a-doua-oara-cu-ambasadorul-rusiei-la-chisinau-vasnetov/33024365.html (dostęp: 14.01.2026).

Radu A., *Intre Capriana si Dumnezeu ramane Moscova. Voronin este „eroul zilei" pentru Biserica Ortodoxa Rusa*, „Ziarul de Gardă", 7.04.2005, https://www.zdg.md/old/35/investigatii/2.php (dostęp: 9.01.2026).

Roșca O., *S-a rugat mitropolitul Vladimir pentru sănătatea lui Putin? Mitropolia: „Înaltpreasfințitul mitropolit nu subscrie sub acest îndemn"*, 11.10.2022, „Ziarul de Gardă", https://www.zdg.md/stiri/s-a-rugat-mitropolitul-vladimir-pentru-sanatatea-lui-putin-mitropolia-inaltpreasfintitul-mitropolit-nu-subscrie-sub-acest-indemn/ (dostęp: 14.01.2026).

Rotari I., *Rușii și aliații lor din R. Moldova discută la Moscova despre „anexarea" Moldovei de România*, „Radio Europa Liberă Moldova", 2.07.2024, https://moldova.europalibera.org/a/rusii-si-aliatii-lor-din-r-moldova-discuta-la-moscova-despre-anexarea-moldovei-de-romania/33018432.html (dostęp: 14.01.2026).

Rusu A., *Reactivarea Mitropoliei Basarabiei în contextul disputelor identitare postsovietice (1990-1992) (Partea I),* „TABOR. Revistă de cultură și spiritualitate românească" 2025, nr 8, s. 32–55.

Velixar C., *Biserica se implică în politică? Episcopul Marchel a criticat, în rusă, declarația lui Ciolacu privind „limba moldovenească" (VIDEO)*, „NewsMaker.md", 24.05.2024, https://newsmaker.md/ro/biserica-se-implica-in-politica-episcopul-marchel-a-criticat-in-rusa-declaratia-lui-ciolacu-privind-limba-moldoveneasca-video (dostęp: 14.01.2026).

Ziarul de Gardă, *Mitropolitul Vladimir, decorat de patriarhul Kiril cu „una dintre cele mai înalte distincții ale Patriarhiei Moscovei"*, 14.10.2022, https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/mitropolitul-vladimir-decorat-de-patriarhul-kiril-cu-una-dintre-cele-mai-inalte-distinctii-ale-patriarhiei-moscovei/ (dostęp: 14.01.2026).

Крылов А.В., *Региональные аспекты политических процессов. Религия и политика в постсоветской Молдове*, „Постсоветские исследования" 2025, t. 8, nr 5, s. 530–541.

Митрофанова А.В., *Защита «традиционных ценностей» и православный радикализм (на примере Республики Молдова)*, „Вестник Пермского университета" 2019, nr 4(47), s. 19–29.

Роговая Г., *Православная церковь в светском государстве: ситуация Республики Молдова и Украины*, „Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice" 2019, nr 3(181), s. 37–51.

Українські національні новини, *Священна „виборча кампанія": Як росія вербувала молдавських священників для впливу на вибори – Reuters*, 26.09.2025, https://unn.ua/news/sviashchenna-vyborcha-kampaniia-yak-rosiia-verbuvala-moldavskykh-sviashchennykiv-dlia-vplyvu-na-vybory-reuters (dostęp: 14.01.2026).